

**Na žiadosť Kňazskej rady Banskobystrickej diecézy,
zidanej dňa 22. októbra 2015 v Banskej Bystrici,
postupne uvádzame hlavné pastoračné inštrukcie,
podľa ktorých sa treba riadiť pri vysluhovaní sviatostí**

Posvätná vysviacka

Posvätná vysviacka (alebo: vysviacka, posvätný stav, posvätný rád, ordinácia) je jediná zo siedmich sviatostí, ktorá má tri stupne – diakonát, presbyterát a episkopát (por. KKC 1536). Z toho sú dva stupne služobnej účasti na Kristovom kňazstve: stupeň biskupov (episkopát; plnosť kňazstva) a stupeň kňazov (presbyterát; prvý stupeň kňazstva). Diakonát je stupeň služby, nie kňazstva (por. KKC 1569). Preto slovo „kňaz“ sa používa na označenie biskupov a kňazov, ale nikdy nie na diakonov. Na všetkých vysvätených služobníkoch sa používa pomenovanie „klerik“ (por. kán. 1008 CIC).

Každý stupeň vysviacky – dva stupne kňazstva (episkopát a presbyterát) a jeden stupeň služby (diakonát) – sa udeľuje sviatostným úkonom – t.j. vysviackou, ordináciou (por. KKC 1554); preto sa správne hovorí: biskupská vysviacka, kňazská vysviacka, diakonská vysviacka. Vysluhovateľom vysviacky je len konsekrovaný biskup (por. kán. 1012 CIC).

Praví kňazi Nového zákona

Hoci kňazi (presbyteri) nemajú najvyšší stupeň kňazstva (plnosť kňazstva) a vo vykonávaní svojej moci závisia od biskupov, predsa sú s nimi spojení v kňazskej dôstojnosti a sú sviatosťou vysviacky vysvätení, aby hlásali evanjelium, spravovali veriacich a slávil Boží kult ako praví kňazi Nového zákona (por. konštit. *Lumen gentium* 28).

Starostlivosť o svoje kňazské povolanie

Kňazské povolanie je Boží dar pre Kristovu Cirkev a pre celý svet; preto sa treba oň náležite starať. Nemožno byť dobrým kňazom bez Božej pomoci, ktorej sa patrí denne otvárať. Kňazská služba čerpá silu najmä z eucharistickej obety (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 2 a 14) a z modlitby (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 14). Okrem modlitby *Liturgie hodín* je to aj modlitba svätého ruženca a denné rozjímanie.

Pápež Pius XII. (1939-1958) pozýval kňazov k dennému rozjímaniu: „Považujem teda za svoju vážnu povinnosť, aby som vás osobitne povzbudil do dennej meditácie, čo odporúča všetkým členom kléru aj *Kódex kánonického práva* (CIC z r. 1983, kán. 276). Ako totiž táto každodenná meditácia podnecuje úsilie o kňazskú dokonalosť, tak jej zanedbávanie spôsobuje duchovnú vlačnosť, pre ktorú ochabuje zbožnosť, oslabuje sa úsilie o osobnú svätosť a celá kňazská služba trpí nemalé škody. Preto právom možno tvrdiť, že žiaden prostriedok nemá taký osobitný účinok ako meditácia a že jej denné praktizovanie je nenahraditeľné“ (*Menti nostrae* I.).

Eucharistia vedie kňaza k osobnej obeti; modlitba k hlbšej duchovnosti; rozjímanie k poznaniu Božej vôle.

Kňazské správanie, konanie a oblečenie

Kňazi ako vysluhovatelia svätých vecí, najmä svätej omše, konajú osobitným spôsobom v osobe Krista (Hlavy Cirkvi), ktorý vydal samého seba ako žertvu na posvätenie ľudí. Preto sa kňazi vždy majú správať podľa toho, čo vysluhujú (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 13) a vyhýbať sa nevhodnému správaniu a záujmom (kán. 285 CIC).

Klerici nech sa snažia umŕtvovať svoje telo s jeho neresťami a žiadosťami; nech ich láska Dobrého pastiera podnecuje, aby ako pastieri dali aj život za svoje ovce a boli pripravení prinášať obety; nech pred svojimi veriacimi prejavujú pevnú nádej, aby mohli potešovať tých, ktorí sú v súženiach; nech pestujú askézu vlastnú pastierovi duši: zriekajú sa svojho pohodlia a hľadajú ošoh druhých, aby dosiahli spásu; nech stále dokonalejšie vykonávajú pastoračnú činnosť; nech sa vyhýbajú nebezpečenstvu rozptýlenosti (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 13, 14).

Kódex upozorňuje klerikov aj na povinnosť vhodného oblečenia, pričom treba zachovávať nariadenia biskupskej konferencie a zákonné miestne zvyky (kán. 284 CIC). U nás

platí: všade tam, kde klerik vystupuje ako služobník Cirkvi, má mať reverendu alebo aspoň kňazský civil. Vo všeobecnosti platí, že reverenda klerika (ako rovnošata) silne oslovuje najmä školákov a študentov; je pre nich svedectvom čohosi duchovne „vyššieho“.

Aby sa kňazi nenamáhal nadarmo a pracovali efektívne, mali by vždy pracovať vo vzäzku spoločenstva – najmä s biskupom a s ostatnými kňazmi. Iba tak nachádzajú jednotu svojho života v „jednote poslania Cirkvi“ a zostanú zjednotení so svojim Pánom, aby mohli byť naplnení jeho potechou a prekypovať čistou radosťou (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 14).

Nadprirodzenosť a duchovná hodnota celibátu

Kňazský celibát nie je ľudským dielom. Tento stav pochádza od Boha a presahuje prirodzený poriadok. Celibát plne spadá do oblasti nadprirodzeného vzťahu k Bohu (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 16). Pán Ježiš povedal: „Iní sa takými (neženatými) urobili sami pre nebeské kráľovstvo“ (por. Mt 19, 12). Takýto celibát je: - celková odovzdanosť Bohu a ľuďom; - celostné prežívanie viery; - „taký“ duchovný život, ktorý povzbudzuje všetkých.

Preto je nemožné pochopiť, prijať a verne žiť celibát, len na základe bežného prirodzeného zmysľania; vtedy sa celibát javí ako niečo nenormálne, choré a zlé. Veď rodina, láska k vlastnej manželke a deťom sú normálnym cieľom a naplnením prirodzeného ľudského života.

Božie dielo a stav treba žiť v Božom svetle a Božej sile – v osobnej pokore, vďačnosti a obetavej modlitbe. Absencia lásky k vlastnej manželke a deťom vytvára v srdci celibátnika taký voľný priestor, ktorý môže vzniknúť len tam a len za takýchto okolností (a neraz sa javí ako osamelosť); to je však jedinečné miesto pre Pána. A ako jedinečné miesto (svetu celkom cudzie) je nutné „prenechať“ ho Pánovi a denne ho obetovať Bohu. Aby sme to my, neraz slabí kňazi, dlhodobo a zároveň ľahšie dokázali, Cirkev spojila Božie povolanie k služobnému kňazstvu so slobodne zloženým sľubom celibátu pred prijatím vysviacky. Pápež Pavol VI. napísal, že celožitovne a radosťne pestovať zmysel pre prijímanie Božieho daru znamená klásť najväčšiu váhu na nadprirodzené prostriedky (por. *Kňazský celibát* 62).

Prosím, konajme a žime tak, aby naše zasvätenie sa Bohu bolo verné, radostné a užitočné. A budme vďační i hrdí na celibátne kňazské povolanie.

Starostlivosť veriacich o kňazské povolania

Povinnosť napomáhať kňazské povolania sa týka celého kresťanského spoločenstva, a to predovšetkým dôsledným kresťanským životom (v rodinách, vo farnostiach). V tomto ohľade ďalej výrazne napomáhajú katolícke organizácie a dobré školy.

Činná spoluúčasť Božieho ľudu na pestovaní kňazských povolaní zodpovedá pôsobeniu Božej prozreteľnosti, ktorá udeľuje primerané vlohy tým, ktorí sú od Boha vyvolení mať účasť na Kristovom služobnom kňazstve, a pomáha im svojou milosťou, zatiaľ čo kompetentných služobníkov Cirkvi poveruje, aby povolávali vhodných kandidátov a aby ich pečaťou Ducha Svätého zasvätili Božiemu kultu a službe Cirkvi.

Druhý vatikánsky koncil odporúča predovšetkým tradičné prostriedky tejto spoločnej spolupráce: vrúcne modlitby, kresťanské pokánie a poučovanie veriacich o potrebe, povahe a vznešenosti kňazského povolania – a to pomocou kázni, katechéz, ako aj prostredníctvom iných komunikačných prostriedkov (por. dekr. *Optatam totius* 2).

Starostlivosť farára/administrátora o kňazské povolania

Duchovný otec farnosti zohráva dôležitú úlohu pri napomáhaní kňazských povolaní. On je ten, ktorý organizuje život vo farnosti i aktivity vzbudzujúce a rozvíjajúce duchovné povolania (slovom a najmä osobným príkladom).

Miestny kňaz je napokon tou oficiálnou osobou, ktorá významným spôsobom napomáha skúmaniu vlastností budúceho ordinanda. Skúmanie ordinanda je predpísané *Kódexom kánonického práva* (por. kán. 1051) a pozostáva z konečného svedectva rektora seminára: - o správnej náuke; - o pravej a nefalšovanej zbožnosti; - o dobrých mravoch; - o stave fyzického a duševného zdravia.

Diecézny biskup môže za účelom skrutínia (skúmania) uplatniť aj iné prostriedky, ktoré sa mu zdajú užitočnejšie, ako sú napr. písomné svedectvá, ohlášky alebo iné informácie.

Starostlivosť farára/administrátora o farnosť

Okrem oných povinností, je farár/farský administrátor v zmysle kán. 534 a 540 *CIC* povinný sláviť svätú omšu za veriacich každú nedeľu a v prikázaný sviatok.

Ak túto povinnosť, vyplývajúcu z jeho úradu, nesplní sám (napr. svätú omšu prikáže odsľužiť inému kňazovi), je zo spravodlivosti povinný slúženie svätej omše (resp. omši) inému kňazovi vynahradiť.

Žiadosť o modlitby za duchovné povolania

S veľkou naliehavosťou prosíme dôstojných pánov farárov/administrátorov, aby vo svojich farnostiach zintenzívnili modlitby za duchovné, a najmä za kňazské povolania. Nech využívajú všetky dostupné možnosti, aby rozšírili tento duchovný zápas.

Odporúčame do modlitieb a pôstu zapojiť nielen spoločenstvo veriacich v kostole, ale aj nevládných a chorých po domoch a hlavne prvoprijímajúce deti v tretích ročníkoch základných škôl. Deťom treba vštepiť do srdca, že kňazov veľmi potrebujeme, lebo nie je možné spovedať sa, slúžiť svätej omše a v nich podávať sväté prijímanie, keď niet kňazov.

Kňazské povolania – odporúčenie – gymnaziálne štúdiá

Je pravdou viery, že Cirkev žije (najmä) z Eucharistie (*Jn 6, 53*). K vysluhovaní Eucharistie je nevyhnutne potrebný kňaz. Preto k životu Cirkvi sú kňazi nevyhnutne potrební. Druhý vatikánsky koncil vyzýva najprv rodičov: „Deti treba tak vychovávať, aby, keď dospejú, mohli s plným vedomím zodpovednosti ísť za svojím povolaním – nevynímajúc duchovné povolanie – a vyvoliť si svoj životný stav“ (*Gaudium et spes 52*). Potom sa koncil obracia aj na biskupov: „Aby duchovná výchova mala solídnejší základ,... nech biskupi uvažujú o úprave štúdiá...“ (por. *Optatam totius 12*).

Študijná prax v slovenských kňazských seminároch ukazuje, že najlepšie sú na teologické štúdiá pripravení absolventi gymnázií. Preto odporúčame, aby tí žiaci, ktorí cítia v sebe kňazské povolanie, si urobili maturitu na gymnáziách; tak sú lepšie pripravení na štúdium teológie. Pravdaže, každá maturita oprávňuje na prijatie do seminára a na teologické štúdiá.

Materiálna pomoc pre kňazský seminár

Náš kňazský seminár v Badíne je z časti dotovaný štátom (ako súčasť RK CMBF UK v Bratislave). Avšak nemalou čiastkou na fungovanie a chod seminára (zhruba 50%) prispieva samotné biskupstvo.

Oficiálne sú vyhlásené dve zbierky na kňazský seminár za jeden kalendárny rok. V duchu vďačnosti povzbudzujeme všetkých dobrodincov, aby aj naďalej (financiami i naturáliami) obetavo prispievali na chod nášho seminára.

Výchova a formácia trvalých diakonov

Nakoľko sa prijatím diakonskej vysviacky vstupuje do klerického stavu (kán. 266 *CIC*), kódex vyžaduje (kán. 236 *CIC*), aby sa kandidáti trvalého diakonátu aspoň tri roky duchovne formovali a teologicky vzdelávali (podľa rozhodnutia biskupskej konferencie).

Konferencia biskupov Slovenska má (po schválení Svätou stolicou) platné *Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku* (ďalej len *Smernice*). Podľa nich:

- Diakonská služba je zameraná pre dobro Cirkvi, nie pre dobro (resp. osobnú túžbu) jednotlivca (por. *Smernice 5 a 32*).
- Tí, ktorí sú povolaní k tejto službe, majú mať citovú a osobnú zrelosť, svätosť a vlastnosti potrebné pre službu; tie by mali byť zjavné veriacim komunity, kde títo povolaní žijú (por. *Smernice 29*).
- Diakonská služba Cirkvi sa realizuje v dvoch základných formách (*Smernice 32*):
  - trvalý diakonát (slobodných alebo vdovcov) so záväzkom celibátu;
  - trvalý diakonát ženatých, na ktorých sa v prípade odovolenia taktiež vzťahuje záväzok celibátu (Cirkev preferuje celibátneho diakona; *Smernice 34*).
- Diakonát vykonávaný v celibáte vtlača tejto službe zvláštne znaky: - obsahuje sviatostnú totožnosť s Kristom („nerozdelené srdce“); - javí snúbenecké rozhodnutie výlučnej, večnej, a celkom jedinej a najvyššej lásky; - konanie služby Cirkvi v plnej oddanosti; - ohlasovanie kráľovstva je potvrdzované takým

šľachetným svedectvom života, že pre túto službu opustil aj „najväčšie dobrá“ (sviatosť manželstva, dobro rodiny, teplo telesnej lásky...), por. *Smernice* 35.

- Diakonské svätenie môže kandidát dostať až po ukončení celého trojročného formačného procesu (por. *Smernice* 74).
- Trvalý diakon berie na seba stálosť v tomto ráde. Preto prechod k presbyterátu trvalých diakonov bude vždy veľmi zriedkavou výnimkou (por. *Smernice* 85).
- Trvalý diakon vykonáva svoju službu pod autoritou farára/administrátora (por. *Smernice* 87).
- Diakonská služba môže byť vykonávaná ako hlavné povolanie alebo popri vlastnom povolaní (vždy pod autoritou miestneho ordinára a farára); ustanovenie diakonov určených na službu pri riadnom civilnom zamestnaní sa koná pri zachovaní predpisov vzájomnej dohody a civilných zákonov (por. *Smernice* 103 a 104).

Primičná slávnosť

Slávenie primičnej svätej omše je veľkou udalosťou nielen pre novokňaza a jeho najbližších, ale aj pre celú farnosť.

V zmysle kňazského *Direktória* každý, kto chce v cezročnú nedeľu sláviť nejakú votívnu svätú omšu, potrebuje súhlas ordinára.

Hoci sú primície veľkou slávnosťou, predsa je to len začiatok kňazskej cesty. Preto treba túto slávnosť viesť v takom duchu, aby bol vždy v popredí – a aby bol najviac oslávený – Pán Boh, a nie človek.

Piate Božie prikázanie – odpočinok klerika

Klerik, vedomý si svojich slabostí, pracuje v poníženosti, hľadá, čo je milé Pánovi, a akoby spútaný Duchom Svätým, dá sa vo všetkom viesť Božou vôľou. Túto vôľu nachádza a plní v každodenných okolnostiach, pokorne slúžiac všetkým, ktorých mu Boh zveril (por. dekr. *Presbyterorum ordinis* 15). Preto klerik myslí aj na primeraný odpočinok (Piate Božie prikázanie), aby pravidelne relaxoval, a tak pookrial na duši i na tele (por. *KKC* 2002, 2184).

Odporúčame, aby si každý klerik vybral jeden deň v týždni (okrem nedele), kedy sa viac bude venovať Pánovi a sebe, ako službe druhým.

Prosím, aby táto inštrukcia bola zaradená medzi normy našej diecézy.

Biskupský úrad Banská Bystrica
dňa 30.3.2017

Mons. Marián Chovanec
biskup